

lensis. Porro hic lacus, sive mare, est ad Orientem terre sancte. Nam Jordanis, qui Chanaanese est ad Orientem, in mare hoc influit, et ab eo absorbetur, ut patet ex tabulis Geographicis, et ex *Josue* III, 16.

4. PER ASCENSUM SCORPIONIS, — est hic locus ita dictus a prærupis montibus, qui sunt asperi instar scorpionum (1).

5. IBIQUE PER GYRUM TERMINUS AB ASEMONI USQUE AD TORRENTEM ÆGYPTI. — Torrens hic est rivulus, qui ex deserto (unde Theodotus vertit, *torrens Arabia*) veniens juxta Rhinocoruram, in mare Mediterraneum delabitur, terramque tribus Juda et Simeon a deserto, viaque Ægypti determinat (2). Unde Septuaginta pro torrente hoc verunt Rhinocoruram. Hinc passim in Scriptura hic torrens ponitur Australis terminus terre promissæ, puta Chanaanese. Ita S. Hieronymus in cap. VI *Amos*, et epist. ad *Dardanium*, tomo III; vide *Adrichomium* in *Taludis*. Errant ergo, qui torrentem hunc putant esse unum e Nili rivis, ex *Josue* XIII, 3, nam alius illius loci est sensus. Torrens enim hic longe a Nilo et a Pelusio, Ægyptoque distat.

ET MAGNI (id est Mediterranei) MARIS LITORIS FINIETUR. — Mare Mediterraneum hic vocatur « magnum » respectu duorum aliorum: nam in terra sancta triplex est mare: primum est hoc Mediterraneum, quod illam ab Occidente aluit; unde « mare » hic in Hebræo et alibi sepe significat Occidentem; secundum est mare Mortuum, seu salissimum; tertium est mare Cinnereth, seu Genesareth: hæc duo ultima potius lacus sunt, primum vero est mare verum et vastum.

7. PORRO AD SEPTEMBRIONALEM FLAGAM A MARI MAGNO TERMINI INCIPIENT, Pervenientes usque ad montem altissimum, — scilicet usque ad montem Hor, ut habent Hebræa et Chaldaea. Perperam ergo aliqui Libanum hic intelligunt (3).

8. A QUO VENIENS IN EMATH. — Emath hæc est minor, in qua est urbs que postea ab Antiocho Epiphane, Epiphania est dicta. Erat hæc urbs terminus terre sancte ab Aquilone. Erat alia Emath Major, scilicet Antiochia, que caput erat totius Syriæ. Ita S. Hieronymus et ex eo Ribera in *Amos* cap. VI, vers. 8 (4).

11. CONTRA FONTEM DAPHNIM. — Hebr. non habent « Daphnim », sed tantum contra fontem (5),

(1) Vel potius a copia scorpionum, quos etiamnum in hac regione esse frequentes, testatur Volney, *Voyage en Syrie et en Égypte*, P. II. Pro etiam alii hebraeam vocem retinentes vertunt *Chazar*, vel *Chesron*, prope Adar.

(2) Hodie vocatur *El arica*.

(3) Non intelligendus ille mons Hor in australibus Idumæa: finibus, in quo Aaron obiit, sed alius quidam borealis ultra Libanum situs. Alexandrini et Vulgatus pro Hor videntur legisse har.

(4) In hebr. est, a monte Hor designabit (lineam ducento) fines, usque dum venitur in Emath, erunt exitus termini in Sedada.

(5) Rosamulherus, ab oriente Ain, ut Ain hic sit nomen præcipuum oppidi.

scilicet illum, qui juxta Reblata est: notus et celebris: hic autem est Daphnis, ut optime scivit et intellexit noster Interpres, puta S. Hieronymus, qui accurate perstravit terram sanctam. Daphnis fons aquis abundantissimis urben Reblatam irrigat, atque instar celebris et delictosus illius Daphnes, Antiochie suburbani, frequentissimis laurus, et amoenitate inelytas est, uti ex II *Machab.* Josepho et S. Hieronymo docet Adrichomius. Audi

S. Hieronymum, in cap. IV *Ezech.*: « De Sephama, inquit, id est de Apamia, descendente termini in Reblata, que nunc Syriæ vocatur Antiochia. » Ad ditque « ut scias Reblam, sive Reblatam hæc significare urbem, dicit contra fontem; quem perspicuum est significare Daphnem, de quo fonte lacus aquis abundantissimis fruitur. » Et I *Machab.* III: « Onias, inquit, sacerdos continebat se in loco tuto secus Daphnem. » Nam cum sint plures Antiochia, una ad Cragum flumen in Cilicia, altera juxta Meandrum flumen in Caria, tertia Pisdie in Cappadocia, ad illarum differentiam hæc cognominata est Antiochia ad Daphnem, que etiam aliarum comparatione, Antiochia Magna dicitur, et Antiochia ad Orientem, quia ab Orontis fluvio secatur media. Est proleptis; nam postea datum est nomen Daphnes huic fonti, æque ac suburbano Antiochie, et adjacenti. Unde et porta urbis eo tendens, dicta est Daphnicia, juxta quam sepultum fuisse corpus S. Ignatii Martyris testatur S. Hieronymus. Dicta est enim Daphne, id est laurus, vel lauretum, vel lauros et cypressos a Pompeio dedicatas eo loco; vel potius ob memoriam virginis Daphnes, quam Ladonis fluminis sui filiam Antiocheni fabulati sunt: unde et « laurum coluerunt ob memoriam virginis Daphnes, » inquit Philostratus, lib. I, et Arianus, ac ex iv Antonius Nebrissensis in *Quinquagena*, cap. XIV.

INDE Pervenient contra Orientem ad mare Cenereth. — « Cenereth, » vel, ut Hebræi legunt, *Cinnereth*, urbs erat, que postea corrupte Genesareth, et a Tiberio Cesare Tiberias est dicta: juxta hanc urbem erat lacus, qui mare et stagnum Cenereth, aut Genesareth, aut Tiberiadis dicitur, et a provincia in qua erat, mare Galilæe; juxta hoc mare erat Nazareth, Capharnaum, Bethsaida et alie urbes, que educatione, conversatione et miraculis Christi fuerunt celebrata.

Erat hoc mare Cenereth, uti et alterum salissimum, sive mortuum, cum Jordane, ab Oriente limes terre sancte; Mediterraneum limes erat ab Occidente, torrens Ægypti, cum desertis Arabia; limes erat a Meridie Emath, sive Epiphania, uti et Libanus limes erat a Septentrione. Iidem termini terre promissæ consignantur *Exodi* XXII, 31, nisi quod ibi a Septentrione terminus ponatur fluvius, scilicet Euphrates. Qui sane amplii fuerunt termini, ac consequenter terra Judeis promissa perampia fuit: complexa est enim

Philistiam et Philistinos omnes, ut patet *Josue* XII, 2 et 3; rursus complexa est totam Phoeniciam, ac consequenter Tyrum et Sidonem: hæc enim tribu Aser a Josue attributa sunt, *Josue* XIX, vers. 28 et 29; sed permisit Salomon Hiram regem Tyro dominari, ejusque opera usus est in fabrica templi, aliqui eum de jure regno Tyri excludere potuissent. Ita Abulensis. Hinc et mulier Tyria, que a Christo filie sanitatem impetravit, a Matthæo cap. xv, 22, vocatur *Chanaanæ*, a Marco vero, cap. VII, vers. 26, vocatur *Syrophanissa*, quia videlicet Phoenicia erat pars Chanaanæ. Unde patet Judæos suo demerito et culpa tota terra hic promissa, usque ad hosce terminos, non esse politos, nisi paucos Salomonis regni tempore, quo tamen nonnulla regiones non fuerunt ab eis cultæ et habitate, sed tantum subactæ et vegetigales, quedam etiam amicæ tantum et sociales, uti jam dixi de Tyro.

12. ET TENDENT USQUE AD JORDANEM. — Jordanes limes erat ab Oriente terre sancte; id est novem tribuum. Nam tres alie tribus, scilicet Ruben, Gad et dimidia Manasse hic non numerantur, nec earum termini hic describuntur, quia ipsi jam sortem acceptant cis Jordanem, in Galaad, ut dicitur versu 14.

Nota: Jordanes famosissimus fuit fluvius, et terminus terre sancte. Oritur enim ad radices Libani, atque ex confluxu duorum rivulorum, scilicet Jor et Ban, conflatur; indeque dicitur Jordanes: juxta quem est planities viridissima, in qua exstat sepulchrum S. Job, alta pyramide insignitum. Jordanes, inquit Abulensis, *Quæst. V*, habet septem privilegia, super alia flumina: primum, quod dividat terram sanctam a Moabitibus, Arabibus alisque Gentibus; secundum, quod arca Dei cum Hebræis transeunte, fluenta ejus

steterunt: in cuius rei monumentum, tulerunt Israelitæ duodecim lapides de medio alveo Jordanis, eosque in titulos erexerunt et collocarunt in Galgalis, *Josue* III, 4 et 5; tertium, quod per eum Elias et Eliseus, sicis pedibus transierunt, cum roptus est Elias per turbinem in cælum, IV *Reg.* II, 8; quartum, quod in eo Naaman Syrus a lepra mundatus est, cum septies in eo lavaretur, lib. IV *Reg.* cap. v; quintum, quod in eo ferrum securis, ad mandatum Elisei supernavit, IV *Reg.* VI, 2 et 6; sextum, quod in Jordane Christus baptizatus est, et tactu sue mundissime carnis, vim regenerativam in baptismo, omnibus aquis tribuit, *Matth.* III; septimum, quod ibi Joannes Baptista vidit cælum apertum, et audivit vocem Patris, et vidit Spiritum descendentem in specie columbæ, super Christum, *Matth.* III.

17 ET 18. HÆC SUNT NOMINA VIROBUM, QUI TERRAM VOBS DIVIDENT, etc. SINGULI PRINCIPES DE TRIBUBUS SINGULIS. — Non quod hi duodecim divisores essent principes supremi singularum tribuum; nam Caleb non erat summus princeps tribus Juda; nec alii erant filii primogenitorum, id est principum sue tribus, ut patet, si quis conferat parentum eorum nomina, que hic recensentur, cum principibus tribuum nominatis cap. I. Erant ergo hi principes aliarum familiarum in sua tribu, vel principes, id est præpositi et præfecti divisioni terre sancte. Hebræa enim vox נָשִׂים *nasi* proprie significat præpositum.

Raque hi duodecim principes terram Chanaan dividerunt in partes æquas proportionaliter; quo facto sortem jecerunt, que pars cuique obtingeret; atque hinc terra hæc nunc sortis; nunc per principes dividenda dicitur, ut patet cap. præced., vers. 34. Quomodo per sortes divisa sit terra, dicam *Josue* XIV, 1.

CAPUT TRIGESIMUM QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Iubet Deus Levitis dari 48 urbes ad habitandum, cum suburbanis, ad alenda eorum pecora; atque ex iis sex pro asylo homicidis designari. Secundo, vers. 16, homicidia causa jubetur agitari, ut, si fuerit voluntarius, occidatur: sin involuntarius, in asylo maneat, usque ad mortem pontificis.

1. Hæc quoque locutus est Dominus ad Moysen in campestribus Moab supra Jordanem, contra Jericho: 2. Præcipe filiis Israel ut dent Levitis de possessionibus suis, 3. urbes ad habitandum, et suburbana earum per circuitum; ut ipsi in oppidis maneat, et suburbana sint pecoribus ac jumentis: 4. quæ a muris civitatum, forinsecus per circuitum, mille passuum spatio tendentur: 5. contra Orientem duo millia erunt cubiti, et contra Meridiem similiter erunt duo millia: ad mare quoque, quod respicit ad Occidentem, eadem mensura erit, et septentrionalis plaga æquali termino finietur, eruntque urbes in medio, et foris suburbana. 6. De ipsis autem oppidis, quæ Levitis dabitur, sex erunt in fugitivorum

auxilia separata, ut fugiat ad ea qui fuerit sanguinem: et exceptis his, alia quadraginta duo oppida, 7. id est, simul quadraginta octo cum suburbanis suis. 8. Ipsaque urbes, quae dabuntur de possessionibus filiorum Israel, ab his qui plus habent, plures auferentur: et qui minus, pauciores; singuli juxta mensuram hereditatis suae dabunt oppida Levitis. 9. At Dominus ad Moysen: 10. Loquere filiis Israel, et dices ad eos: Quando transgressi fueritis Jordanem in terram Chanaan, 11. decernite quae urbes esse debeant in praesidia fugitivorum, qui nolentes sanguinem fuderint: 12. in quibus cum fuerit profugus, cognatus occisi non poterit eum occidere, donec stet in conspectu multitudinis, et causa illius iudicetur. 13. De ipsis autem urbibus, quae ad fugitivorum subsidia separantur, 14. tres erunt trans Jordanem, et tres in terra Chanaan, 15. tam filiis Israel, quam advenis atque peregrinis, ut confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. 16. Si quis ferro percusserit, et mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidii, et ipse morietur. 17. Si lapidem jecerit, et ictus occubuerit, similiter punietur. 18. Si ligno percussus interiit, percussoris sanguine vindicabitur. 19. Propinquus occisi homicidam interficiet: statim ut apprehenderit eum, interficiet. 20. Si per odium quis hominem impulerit, vel jecerit quippiam in eum per insidias: 21. aut eum esset inimicus, manu percusserit, et ille mortuus fuerit: homicidii reus erit, cognatus occisi statim ut invenerit eum, jugulabit. 22. Quod si fortuito, et absque odio, 23. et inimicitias, quidquam horum fecerit, 24. et hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percussorem et propinquum sanguinis quaevis ventilata: 25. liberabitur innocens de ultoris manu; et reductur per sententiam in urbem, ad quam confugerat, manebitque ibi, donec sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur. 26. Si interfector extra fines urbium, quae exilibus deputatae sunt, 27. fuerit inventus, et percussus ab eo qui ultor est sanguinis, absque poena erit qui eum occiderit; 28. debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere: postquam autem ille obierit, homicida revertetur in terram suam. 29. Haec sempiterna erunt, et legitima in cunctis habitationibus vestris. 30. Homicida sub testibus punietur: ad unius testimonium nullus condemnabitur. 31. Non accipietis pretium ab eo qui reus est sanguinis, statim et ipse morietur. 32. Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt: 33. ne polluatis terram habitationis vestrae, quae insontium eronee maculatur: nec aliter expiari potest, nisi per ejus sanguinem, qui alterius sanguinem fudit. 34. Atque ita emundabitur vestra possessio, ne commorante vobiscum. Ego enim sum Dominus qui habito inter filios Israel.

4. HEC QUOQUE LOCUTUS EST DOMINUS, etc., SUPRA JORDANEM, — apud, juxta Jordanem.

2 et 3. PRAECIPE FILIIS ISRAEL UT DENT LEVITIS DE POSSESSIONIBUS SUIS, URBS AD HABITANDUM. — « Levitis, » scilicet tam sacerdotibus quam Levitis proprie dicitur. Levita enim hic significat omnes de tribu Levi; his enim omnibus nulla hereditas quidem, sed habitatio. Amen danda erat. Unde assignatae sunt eis variæ urbes, in quibus communiter et promiscue morarentur. Fuerunt eae numero 48, ut patet *Josue xxi*, et hic vers. 7. Et in una harum fere erat tabernaculum, quo singuli, cum ipsorum ministrandi vices recurrerent, se conferebant, et expletis vicibus, domum ad suas urbes revertebantur. Lyranus censet has urbes fuisse sacerdotum tantum quoad usum; nam dominium earum fuisse penes alios, et probat de Hebron, quae data est sacerdotibus, *Josue xxi*, et

tamen dominus ejus erat Caleb de tribu Juda, *Josue xiv*, 3. Verum fallitur Lyranus. Nam *Levit. xxv*, 32 et sequent., dicitur quod urbes et suburbana (1) Levitarum sint eorum possessio sempiterna, quodque possint in eis sales suas vendere et redimere; denique quod ille in jubileo ad eos, quasi ad absolutos dominos, relire debeant, aequae ac domus laicorum. Quod ad Hebron attinet, soli agri et vineae, quae erant in territorio Hebron, fuerant Caleb; urbs autem et suburbana fuerunt sacerdotum, ut dicitur *Josue cap. xxi*, 11. Rursum *Levit. cap. ult.*, 21, statuitur ut, si quis agrum Domino voterit, eum sacerdotes possi-

(1) *Suburbana*, id est, ut ait Jarchi, spatium vacuum secus, arboribus et aedificiis, in hunc finem Levitis attributum, ut decimas pecudum armentorumque lego ipsis concessas in hoc agro subdiali usque ad diem maculationis pascere possent.

deant. Sic *III Reg. ii*, dicit Salomon Abiathar sacerdoti: « Vade ad agrum tuum. » Ita Jeremias sacerdos erat, et tamen, *cap. xxxii*, scribit ipsemet se emisse ac possedisse agrum. Denique *Act. cap. iv*, dicitur quod Barnabas Levites, Cyprius genere, vendiderit agrum quem habebat.

Ex quibus patet Levitas non tantum agros et suburbana in Judaea, sed et alibi agros et vineas partim emere, partim ex oblationibus et votis populi habere potuisse. Extra Judaeam vero fundos, aequae ut alii, hereditare, emere et possidere poterant. Tantum enim in divisione terrae sanctae, facta a Josue, Levite cum aliis tribubus sortem suam non acceperunt. Unde Barnabas in Cyprio, et alii Levite alibi, suas habebant possessiones.

3 et 4. ET SUBURBANA SINT PECORIBUS AC JUMENTIS, QUAE A MURIS CIVITATUM FORINSEUS, PER CIRCITUM, MILLE PASSUM SPATIO TENDUNTUR. — Suburbana hic Levitis dantur ad mille passus circum circa urbes eorum, idque pro pabulo pecorum. Hic versus, in Hebraeo, Septuaginta et aliis, videtur omnino contrariari sequenti: hic enim dantur Levitis tantum mille *amma*, id est cubiti; sequenti vero versus dantur bis mille *amma*, id est cubiti, idque ad quamlibet mundi plagam.

Respondet primo, Rabbi Salomon, Lyranus et Vatablus, datos fuisse Levitis mille cubitos, sed prioribus mille non licuisse arare et serere, posterioribus vero id licuisse. Verum haec responsio ex cerebro conficta videtur; nihil enim tale innotuit Scriptura.

Secundo Burgensis, quem sequitur Arias Montanus in *Josue xiv*, respondet circum urbem quantum Levitarum, ejusque suburbana, descriptum fuisse quadratum, ita ut ejus quasi semidiameter a muris urbis usque ad finem suburbanorum contineret mille cubitos; ipsum vero latus quadrati quodlibet, contineret bis mille cubitos. Verum constat urbes fere non esse quadratas, sed rotundas, ac proinde circa eas suburbana ad mille cubitos, non in quadratum, sed in rotundum describi debuisse. Adde ex diametro hic eximi longitudinem urbis (nec enim a centro urbis, sed ab urbis muris dimetienda erant forinseus haec suburbana), ac proinde quadratum hoc, quod ultimae semidiametrum mille cubitorum (id est diametrum bis mille cubitorum) extra urbem, et simul diametrum urbis ipsius complectebatur, plusquam duo millia cubitorum continuisse, in quolibet latere quadrati (1).

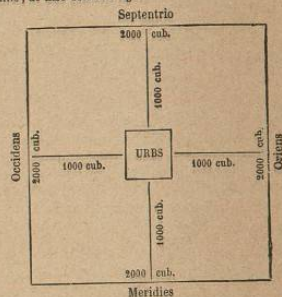
Tertio, respondet Masius in *Josue xiv*, et Serarius in *Josue xxi*, scilicet suburbana haec, ad

(1) A Paulo Burgensi vix discrepat Rosenmullerus, qui ait: « Simplissima vers. 4 et 5 (in hebr. et ponariae urbis, quae Levi s. daturis estis, a muro urbis cuiusque extrorsum mille cubitos unctio, in omnes partes oculi patent. 5. Et viciniam extra urbem ad plagam orientalem duo millia cubitorum, etc., et urbs in medio etc.) conciliandi ratio videtur haec esse, ut statueremus definita suburbis a muris urbis longitudinem mille cubitorum,

quamlibet plagam habuisse tantum mille cubitos; dici tamen eos bis mille, quia si linea recta mille cubitorum ad Orientem, v. g. protendatur in latere oppositum, quod est ad Occidentem, quod etiam est mille cubitorum, erunt bis mille cubiti (2). Verum hoc videtur adversari verbis textus, quae hos bis mille cubitos computant non a latere opposito ad oppositum, sed ab uno eodemque latere et plaga; alunt enim: « Contra Orientem duo millia erunt cubiti, et contra Meridiem similiter erunt duo millia, » et totidem ad Septentrionem, totidem ad Occidentem.

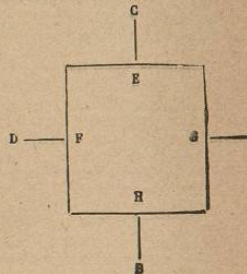
Quarto, Abulensis censet hic sequendum esse,

et bis mille ab omni latere, id est, in universum octo mille, ut haec ostendit figura:

Ubi apparet, nunquamquod suburbanorum latus esse duplo longius, quam linea ex urbe extrinseus producta, quae est mille cubitorum (vers. 4), atque singulis lateribus relinquuntur bis mille cubiti. « Cornelii nostri prima obiecto gratuita est; secunda responderit, tum parva admodum fuisse Levitarum urbes, tum Moysen in definiendis numeris mathematica, ut aiunt, accurate non semper uti, imo saepe numeros rotundos pro imperfectis usurpare.

(2) Idem vult Serarius, et hanc sententiam facile perspicies ex hac delineatione:

Urbis est EFHG; DF = 1000 cub.; DF + GA = 2000 cub.

non textum Hebraeum, sed nostrum Interpretem: suburbana enim haec continuasse mille passus, mille autem passus faciunt bis mille cubitos. Licet enim passus sit maior cubito, contineatque quinque pedes, cum passum fixum metimur, videlicet utrumque pedem mensoris, et tres pedes, inter utrumque ejus pedem, in passu interceptos, tamen si passum mobilem (qualis hic erat) et continue progredientem metiaris et accipias, invenies eum tantum quatuor pedes continere. Nam primus pes tantum in primo passu numeratur, ita ut primus hic passus habeat quinque pedes; in sequentibus vero passibus tantum numerantur reliqui quatuor pedes, continuo sibi succedentes, ut patet experienti; quatuor autem pedes faciunt duos cubitos, et paulo amplius. Ergo mille hi passus idem sunt quod bis mille cubiti, de quibus vers. seq. Addit Vilalpandus, part. I *De urbe et templo*, lib. II, cap. v., quod cubitus communis sit pes cum dimidio, sed cubitus sacer sit duo pedes cum dimidio, ita ut duo cubiti sacri faciunt passum, id est quinque pedes.

Dices: In Hebraeo tam hoc versum quam sequenti est eadem vox אַמְמָ *amma*, quae cubitum significat: quomodo ergo noster Interpretes eam hic passum, versu vero sequenti cubitum vertit?

Responderi posset *amma* non tantum cubitum, sed et passum significare: id enim non tantum docet noster Interpretes, sed et Euginus; quod vero Interpretes eandem vocem *amma* primo passum, deinde mox cubitum vertat, non est mirum, quia vidit ipse hoc exigere loci circumstantias; aliqui enim esset hic manifesta contradictio. Cum ergo dicitur in Hebraeo simpliciter *mille amma*, intellexit *amma* absolutum et majus, id est passum significari; cum vero mox dicitur restricte, per litteram *beth*, duo millia אַמְמָתַי *baamma*, id est in *amma*, intellexit *amma* contractum et minus, puta cubitum significari. Forte etiam priore loco, scilicet hoc versu, pro *amma* legit פַּסְמַי *paam*, id est gressus, passus, ut littera *pe* in codice atrifila vel exosa, remanserit פַּסְמַי *am*, indeque descriptores fecerint *amma*. Sciebant enim non *am*, sed *amma*, certam mensuram significare. Verum, quia Hebraea constanter habent *amma*, per *aleph*, non per *ain*, quod in Scriptura semper cubitum, nunquam passum significat, itaque hic vertunt Chaldaei, Septuaginta et omnes alii interpretes, potius dixerim nostrum Interpretem passum hic, non majorem sive geometricum, qui quinque pedes complectitur, sed minorem sive vulgarem accipere, ut idem sit quod cubitus. Nam in incessu passus vulgaris, qualis est leule et modeste ambulantium, equalis est cubito, si ab eo primum pedem, ut pote in quo consistis, demas, atque tantum numeres spatium inter duos pedes interjectum (quod est dimidi pedis), ipsamque pedem, quem in passu hoc extendis et promoves. Sic enim passus hic minor continet pedem circiter cum dimidio; tantumdem autem continet cubitus.

Quinta, Respon- sio Auc- toris.

Passus major est quinque pedes: minor est pedis cum dimidio, id est cubiti.

Dices: Quomodo ergo hoc versu numerantur suburbana ad mille passus sive cubitos, versu vero sequenti ad bis mille cubitos? Suppono tam urbes quam suburbana haec, circulari vel ovali forma fuisse.

Nunc dico: Antilogia haec dupliciter solvi et conciliari potest: primo, si cum Cajetano dicamus suburbana haec fuisse mille cubitorum, sed circulum sive peripheriam ipsorum fuisse octo circiter millium cubitorum; ita ut peripheria haec a quolibet mundi angulo, id est plaga, habuerit bis mille cubitos.

Pro quo nota: In circulo circumferentia habet proportionem triplam ad diametrum, et paulo amplius, ita ut si diametrum sit duorum millium cubitorum, circumferentia sit sex millium cubitorum. Hic vero semidiametrum suburbanorum erant mille cubiti: his adde diametrum urbis ipsius, qui erat circiter sexcentorum cubitorum, ita ut diametrum tam urbis quam suburbanorum fuerit 2600 cubitorum; ex quibus necessario sequitur circumferentiam (quae tripla est ad diametrum) tam urbis quam suburbanorum horum, fuisse circiter octo millium cubitorum; ter enim 2600 faciunt octo millia, exceptis ducentis, quae hic addenda sunt, quia circumferentia paulo plus quam tripla est ad diametrum: jam divide octo millia per quatuor mundi plagas, invenies partem quartam circumferentiae suburbanorum, quae cuilibet plagae obvertebatur, fuisse bis mille circiter cubitorum. Et hoc est quod dicitur vers. seq., ad quamlibet plagam fuisse bis mille cubitos.

«Moses, inquit Cajetanus, circumferentiam suburbanorum, octo millium cubitorum instituit, sive civitas sit magna, sive parva, ut una esset lex communis de spatio suburbanorum. Arbitratur enim aequum esse ut cujuslibet civitatis diametrum intrinsecus haberetur sexcentorum cubitorum; quamvis enim una civitas major esset alia, pensando tamen majorem cum minore, et e converso, instituit suburbanam aequalia; existente enim diametro 2600 cubitorum, aequae secundum proportionem geometricas, circumferentia decernitur esse octo millium cubitorum, secundum proportionem triplam, et paulo plus.» Verum, quia angulus (uti est in Hebraeo) cujusque plagae, vers. seq. protrahi jubetur ad bis mille cubitos, et quia angulus proprie, non peripheriam circuli, sed angulum sive triangulum significat, et quia precise hic mille passus, id est cubitos, extra singulas urbes numerari jubet Deus; urbes autem aliae erant magnae, aliae parvae, ac consequenter aliae minores, aliae amplius quam octo millia cubitorum habebant in peripheria suburbanorum: hic enim linea:

Hinc secundo, aptius haec duo millia cubitorum accipias, non in peripheria, sed in cantibus sive lineis a centro, puta a muris urbis ductis usque ad peripheriam suburbanorum; haec enim linea, cum sint binae ad quamlibet mundi plagam, ut eam totam inters se capiant et comprehendant,

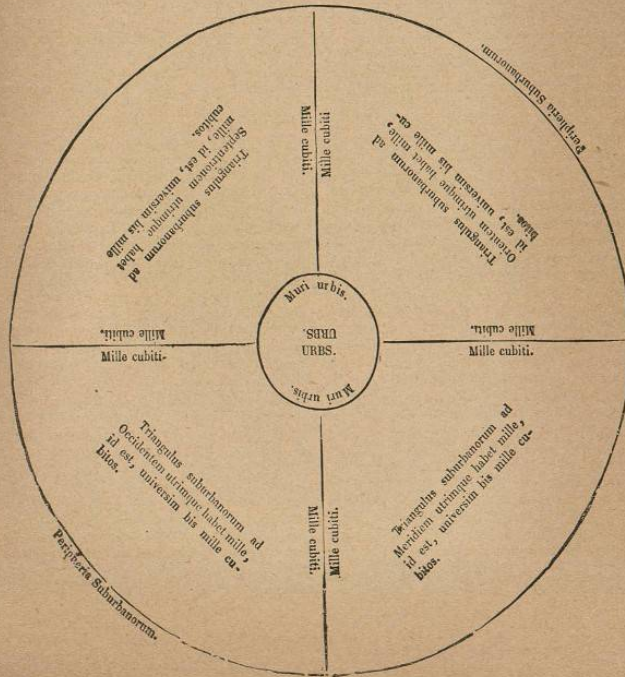
Objecto, Quomodo mille cubiti vocantur bis mille? Resp. prout Cajet. probabit.

faciunt unum angulum in centro in quo coeunt, et duos angulos in peripheria in qua terminantur, itaque faciunt triangulum. Unde Hebraea sic ad verbum veritas, *mensurabitur ad angulum Orientis duo millia cubitorum*: totidem ad angulum Veridici, Occidentis et Septentrionis.

Videtur enim Deus hic describere circulum urbis cum suburbanis, ita ut centrum sit urbs, peripheria vero terminetur ad mille cubitos circumquaque extra muros urbis. Circulum autem hunc, ad quatuor plagas, dividit in quatuor quasi triangulos, quorum quisque est isosceles, id est duo latera, quae a centro ad peripheriam ducuntur, habet aequalia. Jubet ergo hic Deus ut suburbana quaeversum, ad quatuor mundi plagas, extendatur ad mille cubitos, utque Orientalis plaga describatur dualibus lineis, ductis ab urbe ad peripheriam suburbanorum, quae due linee comprehendant latus Orientale, instar trianguli. Pari modo, per duas lineas triangulum secundum jubet describi, ad plagam Occidentalem, et pari modo, tertium triangulum ad Meridiem, et quartum ad Septentrionem; sic ut quaelibet plaga describatur per triangulum, ductis duabus lineis ab urbe usque ad peripheriam jam dictam, quarum quaeque contineat mille cubitos (suburbana

enim extenduntur ad mille cubitos), ita ut duae lineae ad peripheriam cujuslibet plagae ductae, quae sunt trianguli hujus duo latera aequalia, simul contineant bis mille cubitos.

Sic ergo facile conciliamus hanc antilogiam; dicimus enim suburbana tantum extensa fuisse ad mille cubitos circumquaque, sed quamlibet plagam fuisse descriptam quasi per triangulum, ita ut duo haberet latera, quorum quodque erit mille cubitorum, ac consequenter utrumque latus simul sumptum erit bis mille cubitorum. Verisimile enim est octo quasi limites vel palos horum suburbanorum, in ipsis eorum finibus fuisse positos, ita ut ad illos ab urbe totidem lineae, scilicet octo, duci possent, quae quatuor quasi triangulos faciunt; idque ad hoc, ut per hosce limites, statim circumquaque sciri posset, quousque Levitarum praedia se extenderent, itaque crebre litos, quae de confiniis incidere solent, cum vicinis tribubus vitarentur. Huic sensui favent Hebraea quae habent, *numerabis duo millia in cubito*; quae phrasim innuit hos bis mille cubitos, non directam in longum, sed lateralem, nimirum per duo trianguli latera numerandos esse, scilicet ut quodlibet latus habeat mille cubitos, prout in sequenti figura est visum:

Respon- sio on- cula veritas, fuisse mille cubitos, et tunc et bis mille si utrumque que la- tus tri- anguli, ad quae- libet pla- gam me- tiamur.

6. DE IPSIS AUTEM OPPIDIS, QUAE LEVITIS DABITIS, SEX ERUNT IN FUGITIVORUM AUXILIA SEPARATA, UT FUGIAT AD EA QUI FUDERIT SANGUINEM, — qui aliquem occiderit, intelligit nolens vel nescius, ut dicitur vers. 11, et Josue xx, 3; hæc enim urbium asyla constituta sunt ad tutelam innocentium: unde debebat homicida pretendere innocentiam, antequam ad hæc asyla admitteretur. « Stabit, inquit Josue xx, 4, ante portam civitatis, et loquetur senioribus: ubi illius ea que se comprobent innocentem, si que suscipiant eum, et dabunt ei locum ad habitandum. »

Nam lege veteri, ob populi illius duritiem, permissum erat cogitis occidere percussorem propinqui sui, sine alia iudicis condemnatione, quocumque loco eum reperirent, ut patet vers. 19 et 27. Ergo constitui jussit Deus hæc urbes refugii, ad quas qui cædem admerant, se reciperent, ut illi essent tuti, donec causa eorum examinaretur, idque vel in porta urbis ad quam confugerant, vel in loco ubi homicidium admiserant, ut dicam vers. 25. Unde eo ducebantur, ibique cognati occisi item eis intentabant, in qua si innocentes deprehenderentur, puta fecisse cædem, non ex proposito, sed ignoranter, casu, vel ad sui tutelam, remittebantur ad locum refugii, ut dicitur vers. 25; si nocentes deprehenderentur, puta scienter et ex proposito occidisse, occidebantur et ipsi.

Cis Jordanem, Moses designavit tres urbes refugii, scilicet Bosor, Ramoth et Golan. Jubet vero hic vers. 11, ut postquam Hebræi transierint Jordanem, in terra promissa, tres alias insuper designent; quod reipsa factum est, Josue cap. xx, vers. 7. Urbes ergo hæc refugii universim fuerunt sex, quibus Deus alias tres addi jussit. Deut. xix, 9, tunc scilicet, cum magis dilatati essent termini Hebræorum.

Omnes porro urbes refugii habitabantur a Levitis, nimirum, ut sacerdoti dignitate vis injusta (si cognati occisi) homicidam ad necem persequerentur) facilius prohiberetur, utque a viris humani divinitique juris peritis, puta a Levitis et sacerdotibus, illius modi capitalia judicia rectius sanctiusque judicaretur.

Quæres an urbs, in qua erat tabernaculum, vel ipsum tabernaculum, fuerit asyllum. Negat Tostatus, Quæst. XI; affirmat Covarruvias, cap. xx, conel. 2, lib. Variar. resol. Verum dico asylare et tabernaculum fuisse asyllum; non vero ipsam urbem, in qua illa erant. Patet ex eo quod Josub ex urbe fugerit ad tabernaculum et allare, quasi ad asyllum: est enim hic locus ex se sacer. Idem colligitur ex Exodi xxi, 14. Ita Serarius in Josue xx, Quæst. VII, ubi pluribus id confirmat.

Mysticam explicationem sex urbium refugii habet S. Ambrosius, lib. De Fuga sæculi, cap. 11; et alio ex Serarius in Josue xx, Quæst. XII; ac Magallanus ibidem, vers. 9, annot. 4, ubi docet potentibus mystica asyla esse contritionem, ora-

An tabernaculum et asyllum fuisse asyllum? Responsio dicitur tabernaculum fuisse asyllum, non urbem.

Quibus mystica asyla?

tionem, Dei gratiam, Sacramenta et ingressum Religionis. « Docet, inquit S. Ambrosius, lex fugiendum sæculum, Deum sequendum. Sex autem civitatum refugia sunt, ita ut prima civitas sit cognitio verbi, et ad imaginem ejus forma vivendi. Secunda, consideratio divine operationis, qua creatus est mundus. Tertia, contemplatio potestatis regie et majestatis æternæ. Quarta, propitiationis divine contuitus. Quinta, legis divine contemplatio, que præcipit quid faciendum sit. Sexta, portio legis que prescribit quid faciendum sit. » Ita S. Romualdus a cæde cui interfuerat, fugiens ad monasterium, asyllum literale in mysticam commutavit, factusque monachus Ordinem Camaldulensium instituit; in quo vixit mira sanctitate ad centum annos, mortuusque est anno ætatis 120 (1).

13. TAM FILIIS ISRAEL, QUAM ADVENIS ATQUE PEREGRINIS, — scilicet ad judaismum conversis, id est, proselytis. Hi enim vocantur advena et peregrini: scilicet advena, vel, ut hebraice est, נָכַר, ger dicitur, qui nunc primo, vel certe non ita pridem advenit et accessit ad judaismum. Peregrinus vero, vel, ut hebraice est, תּוֹסַבִּיט, תּוֹסַבִּיט, dicitur, qui pridem accessit, diuque inter Israeliticis commoratus est: si que accipiendi sunt Græcæ voces, δ̄ προσήλυτος καὶ δ̄ πάροικος. Ita Serarius in Josue xx, Quæst. VI. Proselyti ergo gaudebant jure asyli, non vero Gentiles in gentilismo manentes. Ita Abulensis et Serarius; licet Masius et Magallanus jus asyli etiam Gentilibus hisce hic concessum fuisse censeant, quæ sententia non est improbabilis.

Nota: Judei ex genere tria habebant privilegia, quibus carebant proselyti: *primum*, servus si esset Judæus, anno septimo, et quinquagesimo fiebat liber; non autem, si esset proselytus, Levit. xxv, 40 et 43. *Secundum*, Judei gaudebant privilegio remissionis debitorum anno septimo, non proselyti, Deut. xv, 3. *Tertium*, Judei non poterant dare ad usuram Judæis, sed proselytis, Deut. xxiii, 19. In cæteris, leges utrisque erant æquales. Ita Abulensis.

Ut CONVULSAT AD EAS, QUI NOLENS INVOLUNTARIE; hebraice, *in ignorantiâ* SANGUINEM FUDERIT. — Nota: Proprie pro solis homicidis hæc urbes refugii statute sunt, non autem pro iis qui tantum læserant alium. Si tamen hi ad eas confugerint, gaudebant communi jure asyli. Rursum, homicida voluntarii non habebant jus asyli. Sed quid, si voluntarie quem quis occidisset, at seipsum defendens, vimque vi repellens? Respondo: hic habebat jus asyli, imo probata hæc sua innocentia, ex asylo liber domum remittebatur, quia non erat homicida et nocens, sed plane inno-

(1) Vers. 12. Pro *convulsus occisi*, in hebr. est *Goli*, *vindeus sanguinis*, ut infra vers. 21 vocatur. Hodiernam apud Arabes si quis interemptus fuerit, consanguinitate proximus hoc sibi sanctissimum officium impositum esse iudicat, cædis auctorem propria manu interficiendi.

Ver. 13. Quis advena? Quis peregrinus? An Gentiles habebant jus asyli?

Occidens in asylo non habet jus asyli. Nota: Josue xxv, 11. Nota: Josue xxv, 11. Nota: Josue xxv, 11.

Nota: Concessa sunt hæc urbes refugii in asyllum, primo, ut essent innocentie et innocencium auxilium et presidium; secundo, un ostenderet Deum quam serio in homicidium, voluntarium præsertim, inquirendum et animadvertendum esset; tertio, ut ejus qui occisus erat propinquis subtraheret materiam iræ, doloris et vindictæ (erant enim Judei præfatio animæ et vindictæ percipienti); quarto, ut novarum rixarum et cædium auferret occasionem; quinto, ut esset in refugio latebris penitentiae typus et figura.

Simili modo in lege nova, reis asyla sunt omnes ecclesie, cœmeteria, xenobia, domus religiose et ecclesiasticæ. Quare plura sunt asyla Christianis, quam fuerint Judæis. Rursum, Judei tantum habebant asyllum pro homicidis involuntariis, quia alia peccata fere voluntaria, et dedita opera committuntur, ideoque tunc ea impunita esse noluit Deus; Christiani vero asyllum habent, fere in omni crimine et periculo. Dico fere; nam cap. Inter alia, tit. De Immunit. Eccles., asyllum negat nocturnis agrorum depopulatoribus, publicis latronibus, viarumque obsessoriis. Item jus asyli non habent virginum raptorum, proditores, sacrilegi, blasphemæ, heretici, apostate, Judei, et quotquot in ipsis asylo delinquant, ut Covarruvias et alii docent. Vide Sanez tract. De Immunit. Eccles., cap. ix et x. Gregorius tamen XIV, Pontifex, nova constitutione hæc ad unam tantam formam redegit, qua jus asyli negat laicis publicis latronibus, viarum grassatoribus, depopulatoribus agrorum, iis qui homicidia aut mutilationes committunt in ecclesia vel cœmeterio, iis qui proximum proditorie occidunt, assassinis, hereticis, reis læsæ majestatis. Exstat hæc bulla edita Antuerpiæ cum Synodo Antuerpiæ. Tertio, ex urbe refugii Judei extrahi poterant ad iudicium, ut in eo causa eorum ventilaretur; et, si deprehenderentur occidisse voluntarie, ac proinde non habere jus asyli, morte mulcabantur. Jam autem nec iudex, nec quis alius reum Christianum ab asylo abstrahere potest. Quarto, Judei habebant asyla jure divino, utpote a Deo prescripta. Hoc autem jus dilato erat, et cœremoniale, ideoque jam abolitum est. Christiani vero habent asyla jure humano, quia videlicet Pontifices, et Reges, vel Imperatores illa, illorumque jus constituerunt: unde quibusdam in locis illud dilatarunt. In aliis restrinxerunt.

Nota: Concessa sunt hæc urbes refugii in asyllum, primo, ut essent innocentie et innocencium auxilium et presidium; secundo, un ostenderet Deum quam serio in homicidium, voluntarium præsertim, inquirendum et animadvertendum esset; tertio, ut ejus qui occisus erat propinquis subtraheret materiam iræ, doloris et vindictæ (erant enim Judei præfatio animæ et vindictæ percipienti); quarto, ut novarum rixarum et cædium auferret occasionem; quinto, ut esset in refugio latebris penitentiae typus et figura.

Causa asylorum fuit, reverentia templum et locorum sacrorum, atque ipsius Dei. Dum enim domus Dei habebatur sacrosanctæ, et asyla, celebratur ejus gloria et majestas. Secundo, ejus misericordia et benignitas commendatur, dum mi-

Solis homicidas alium erant asyla, scilicet involuntariis. Occidens alium se defendendo, non egreditur asylum.

seros reos ad se confugientes, in suam tutelam recipit. Sic Gentiles Gœci statuerunt eam misericordiam, teste Pausania, lib. II in Atticis. Sic Romulus Romam asyllum constituit, teste S. Augustino, libro I De Civitate, cap. xxxiv, sed omnibus, etiam sceleratissimis hominibus. Sic Alaricus et Gothi, capta Roma, pepererunt Romanis fugientibus ad ecclesias; quinimo cum Gothus quidam sacra vasa apud virginem consecratam deprehendisset, illaque ei diceret: « Hæc vasa mihi de sacrario B. Petri sunt commissa, tange si audes; ego sacra non audeo tibi dare. » totius ad nomen A. venerit, hoc regi nuntiavit; is statim reportari omnia ad sacrarium S. Petri curavit, dicens, « cum Romanis se bellum gerere, non cum Apostolis Jesu Christi. » Ita Rodericus Toletanus, lib. II Berum Hispanicarum, cap. v.

Memorabilis fuit Agellanus, qui Atheniensis prælio victus, ad templum Minervæ confugiens, violari vetuit; etsi in eo prælio ipse aliquot vulnera accepisset, eisque valde videretur iratus. Sed plus apud eum valuit religio, quam ira. Idem fecit apud Barbaros, dicens in templa nullum esse jus belli; addebatque se mirari eos non haberi sacrilegos, qui laderent ibi supplices, ac per Deos obstantes, nec graviores sumi panas de his qui religionem minuerent, quam qui templa spoliarent. Recte iudicatis diis esse chariorum hominum salutem, quam muta templorum ornamenta. Ita Amilius Probus.

17. SI LAPIDEM (1) FUDERIT, ET ICTUS OCCIDERIT, SIMILITER PUNIATUR, — si videlicet ictus lapide statim expiravit; si enim ab ictu surrexisset, aut ambulasset, non occidebatur percussor, aut potius factor, sed tantum impensus curationis læso solvebat, ut patet Exodi xxi, 19.

19. PROPINQUE OCCISI HOMICIDAM INTERFICIET, — si videlicet interfecit, si non preceptum, sed permissio tantum duris hominibus facta, idque ad cohibendas cædes, utpote quas omnes sciunt, a tam multis propinquis station acerbæ animo vindicandas. Peccabant tamen occidentes homicidam, si ex odio et ira, ut fere fit, id facerent. Unde Levit. xix, 17, in foro animæ et conscientie jubet Deus Hebræis, ut injuriarum obliviscantur. Vindicta ergo, que hic permittitur, culpam non sustulit, sed tantum facti, vel culpe impunitatem dedit in foro exteriori. Id rursum patet ex eo quod hi propinqui occisi sæpe occidebant innocentem et involuntarium omnino homicidam, imo absolutum pro iudicem, si videlicet eum extra urbem asyli aliquibi invenissent, ut patet vers. 27: id autem fieri non poterat sine peccato. Tertio, idem patet ex eo quod hæc precepta sint judicialia, quæ constituant jus, quod servetur, et secundum quod ju-

(1) Addunt hebræa פ, id est manus, lapidem scilicet manuum, qua manu projicitur.

Ver. 19. Propinquis occisi homicidam interficiet. Nota: Propinquis occisi homicidam interficiet. Nota: Propinquis occisi homicidam interficiet.

dicitur in foro externo. Ita Abulensis et Cajetanus.

18. Permittitur hic ergo cognatis occisi, ut homicidium interficiant, ubicunque eum invenerint extra urbes asyli. Nam in asylis homicidiam tangere non poterant: ibi enim iudices si securitatem prestare debebant, donec causa ejus ventilaretur; in qua si condemnaretur, poterant eum cognati occidere et, ut hic innotuit, tradebatur homicida a iudice propinquis et cognatis occisi, ut ab eis jugularetur, idque ad satiationem eorum iram et offensam: sin innocens declararetur, secure reducebatur ad asylum, ibique manere debebat usque ad mortem pontificis. Ita Abulensis.

Vers. 20. 20. SI IMPULSERIT, — intellige in ignem, aquam, foveam, etc.

Vers. 22. 22. QUOD SI FORTUITO. — Hebraice *בְּרַחֵץ* *beprata*, id est subito, improvise, quod est fortuito.

Vers. 23. 23. REDUCETUR (homicida, qui fortuito occidit alium, et jam a iudice declaratus est innocens) PER SENTENTIAM IN URBE, AD QUAM CONFUGERAT. — « Reducetur, » id est, iudex per sententiam jubebit eum reduci, vel ab urbe et loco, in quo homicidium perpetravit; ibi enim causa ipsius examinata fuisse videtur, eo quod ibi testes, et alia veritatis indicia majora suppetrent, ut vult Abulensis, idque innotuit vox « reducetur; » vel certe ab ipsa porta urbis refugii, reduci eum jubebit in ipsam urbem. Nam in hac porta, scilicet inter Levitas, ubi sanctorum erat religio et iustitia, habitum fuisse hoc iudicium de qualitate homicidii, consent Masius et Serarius in *Josue* xx, et alii. Ultraque sententia et expositio est probabilis.

MANERITQUE IBI DONEC SACERDOS MAGNUS (pontifex) MORIATUR. — Queses cur? varias causas dant Rabbini, quas recenset Serarius in cap. xx *Josue*, et Quest. V, quibus omnibus dico: Prima causa fuit, ut interim longitudine temporis, ira et acerbitas cognatorum mitigetur, ne, ubi eum viderint, occidant; sed mortuo jam pontifice, cogitent iram quoque mori et exstingui debere, eo quod mortuus sit summus sacerdos, et sacrorum expiationumque princeps, quo vivente delictum est admissum; ac proinde in ejus morte et luctu sepeliendas esse privatas omnes noxas et injurias. Ita Theodoretus, *Quest* Li. *Secunda*, quia pontifex erat quasi patrie parens, ut eo vivo vigeret res publica, eo mortuo etiam etati illi, sive saeculo finis imponi videbatur. Ita Magalianus in *Josue* cap. xx. *Tertia*, quia pontifex personam representabat Dei, in quem peccarat homicida, ac proinde homicidium in pontificis injuriam redundabat, ut merito eo vivente recludi deberet homicida, ne inter homines libera caput attolleret, dum vivit ille, qui in terris Dei interpres ceberetur, et divinam majestatem quasi adumbrat, continens scilicet et summo sacerdotali dignitatis fastigio, quas pie aut impie geruntur. Et hoc innotuit *qui unicus est oleo sancto, q. d. Lateat homicida, dum vivit pontifex, in quo Dei majestas violata est*

per illiusmodi facinus, quod interea dum ille pro Deo summo fungebatur sacerdotio, potratum est: ita Magalianus supra, et Masius in *Josue* cap. xx. *Quarta*, datum hoc fuit pontificis novi, qui innotuit succedebat, gratiae, ut sicut ad Deum hominibus propitiandum novus accedit, ita etiam novum beneficium et salutem miseris reis, qui ea digniores videntur, praestet. *Quinta*, ostendere, inquit Oleaster, voluit Deus, quantum abhorrere debeat sacerdos homicida, etiam involuntaria. Rursum, pontifex erat Dei vicarius, agebatque partes iustitiae divinae, qua Deus vindictam ab hominibus expetit; et eo mortuo, videbatur pars adversa exstincta, qua ultionem pro Deo peteret, et ideo tunc reus omnino absolvatur. *Sexta* et potissima causa fuit, ut significaretur vera libertas, quae per pontificis Christi mortem homicidii, id est peccatoribus omnibus, parata est. Ita Serarius. *Unde*?

Allegorice Cyrillus, lib. VIII *De Adorat.* p. 463: Homicida, inquit, erat genus humanum, et homines peccatores ante Christi adventum, qui peccatis occiderant animas suas, non sponde, sed illicet et impulsu a concupiscentia. Ili ponentes fugerunt, et abdidere se in urbes refugii, id est, in limbo patrum, usque ad mortem pontificis, id est Christi, qui eorum vincula laxavit, eosque et limbo et inferno eduxit. Ita et S. Gregorius, homilia 6 in *Ezechielem*.

27. ULTOR SANGUINIS, — id est sanguine propinquo, qui competit vindicta.

ABSQUE NOXA ERIT, — non punietur. Hebraice *non illi sanguis*, scilicet imputabitur, ut pro eo sum pendat.

30. SUB FESTIBUS (Hebraice, ad os testium, scilicet plurium, non unius) PUNIETUR (1).

(1) *Pro ad unius, etc. in hebr. est, unus testis non respondeat iudicibus interrogantibus in anima ad mortem, id est, unus tamen testis in causa capitali admittendus non est. Cf. Deut. xvi, 6; xix, 15.*

Vers. 31. Non accipiatis praetium pro vita homicidae, qui mortis est reus. Apparet ex h. l. apud Israelitas jam ante Mosis tempora consuetudinem viguisse argenteo vitam a Goele redimi. Apud Arabes illam consuetudinem confirmavit et in jus vertit Mahometis auctoritas (*Sur.* II, 173, 174). Moses vero hunc morem abrogat. Et vero erat prudentiae legislatoris, turpem et abjectam consuetudinem prohiberi; interest enim, ait Allio ad h. l., non familiae solum, sed et reipublicae, ut in homicidis animadvertatur, nec iudex delicti potius cognatorum servit, quam exemplum peccatorum proponit, quo terrenatur improbi, atque boni tuto degere possint. Et hodie apud Arabes Thehamanenses ignominiosum est a Goele ritum argenteo redimere, teste Niebuhr, in *Descript. Arab.* p. 32.

Vers. 32. Habent hebraea, ne accipiatis redemptionem, id est multam aut pecuniam iudici oblata, ut fugiat, qui de industria eodem commisit, ad sui asyli urbem, ut revertatur ad habitandum in terra ante mortem sacerdotis. Sicut qui ante ut revertatur ommissam esse putant particulam *et*, aut, hoc sensu: Nulla mercede perducit te sines, ut eo te, qui ab urbe asyli sub praesidio perducit ad iudicium perducis est, si cognoscatur deliberato fecisse homicidium, remittatur ad asyli urbem; *et* ut

33. NE POLLUATIS TERRAM, — homicidio. De homicidio, ob ejus enormitatem, dicitur, quod polluat terram, quae receipt sanguinem innoxium effusum, quasi *is* moralem terrae labem et maculam aspergat, maxime si terra sancta sit, aut Deus in ea peculiariter se exhibeat, uti in terra filiorum Israel faciebat; quodque haec labes tollatur justa vindicta et nec homicidae. Sic de aliis quibusdam peccatis, ut Sodoma, mercede operationum defraudata, oppressionem pauperum et pupillorum, dicit Scriptura quod ipsa clament in caelum, quia sui enormitate, vindictam quasi a Deo exposcunt.

Moraliter discite hoc capite, quam jus asyli et occisioe involuntatum servari debeat: hinc qui illud violaverunt, graviter a Deo puniti sunt.

Primo, Heliodorus volens aurum depositum in templo sibi vindicare, flagellatus est ab angelo, et vix Onia precibus liberatus est, II *Machab.* III.

Secundo, Nicanor, II *Machab.* XIV, Deum spernens, et jurans se templum Domini Libero patri dicaturum, nisi traderet Judas qui ibi erat, interfecit.

Tertio, S. Augustinus, epist. 6 in *Appen.* Bonifacium Comitem agentem cum Gothicis in Africa, ducent exercitus, quod fugientem ad ecclesiam inde abstracti jussisset, graviter reprehendit. « Miror, inquit, quomodo tam subito fidei murum aries ruperit inimici; novi enim qua religione semper sis Ecclesiam Dei veneratus. Quo instante, frater, hominem de ecclesia rapisti? tuus si de tuo amico forte prasumeret fugitivus, posset procul dubio intercessoris causa veniam promereri; ergo si amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed si de potestate presumitur, Nabuchodonosor regem intende, qui causa superbiae in bovem est ex homine commutatus. Non ut confundam te, haec scribo, sed ut filium meum charissimum monco. Ecclesiae igitur illas revoca, quem ut irreligiosissimum rapisti. » Poenam deinde et intelligi dicens: « Oblatio vero domus tua a clericis ne suscipiatur, indixi; communionemque tibi interdicto, donec peracta pro auctibus, vel errore, a me definita tibi penitentia, pro hoc facto corde contrito et humiliato dignum offeras sacrificium Deo. »

Quarto, anno Domini 606, et anno imperii Phocae 4, Scholasticus vir religiosus, eunuchus palatii, Constantinam dominicam, olim Augustam, conjugem Mauricii imperatoris, cum tribus filiabus ejus accipiens, ad magnam ecclesiam confugit. Ad vero tyrannus in ecclesiam ad abstrahendum mulieres festinavit. Patriarcha Cyriacus tunc restitit tyranno, minime passus e accipit tyrannice

ei, qui est in urbe asyli, permittatur libi habitare ante mortem Pontificis maximi. Rectius, ut videtur, alii hunc solum hujus legis sensum esse putant, qui in postremo membro propositus est: nempe, ne qui in asylum perfugisset, ulla pecunia ante obitum summi sacerdotis jussu pristinum sedem revertendi sibi posset redimere.

II.

abduci mulieres. Verum juramentis certo eo reddito a Phocae, quod non laderet eas, educuntur et templo, et clauduntur in monasterio. Ita et Theophane et Cedreno Baronius anno Christi 606.

Quinto, Aspar et Ardaburius repositos Joannem quemdam, qui fugerat ad monasterium S. Marcelli, miserunt milites qui per vinum eum extraherent; sed, orante S. Marcello, fulgura in milites missa eos represserunt, ut crudelis Ardaburius Joanni pepercerit, et mores mutavit. Ita habet Vita S. Marcelli. Hujus miraculi occasione factum putat Baronius, ut Leo Imperator egregiam sanctionem de immunitate confugientium ad ecclesiam hoc ipso anno promulgaverit, ita rescribens ad Erythraeum praefectum praetorio: « Praesenti lege decernimus per omnia loca valitura, nullos penitus, ejusmodique conditionis sint, de sacrosanctis ecclesiis orthodoxae fidei expelli, aut tradi, vel prostrati consentias. »

Sexto, circa annum Domini 1000, Veremundus XI, Legionis et Asturiarum rex, a susurrone deceptus praecipit capi Gudestemum Episcopum Ovetensem; sed ut tantum nefas non procederet impunitum, facta est secetas magna in terra, ita quod totus populus ciborum penuria aerebatur: cumque quibusdam fuisset a Domino revelatum famem propter injuriam Episcopi accidisse, et regi esset revelato intimata, confestim absolvit Episcopum, cum et per Senennum Asturiensem Episcopum, cui rex Veremundus commendaverat, fecit restitui Gudestem, et statim Dominus pluviam voluntariam segregavit, et terra altitit fructus suos. Tunc rex Veremundus corde compunctus ecclesiam B. Jacobi, et caetera loca quae Almanzor profanarat diripiens, prout potuit, restauravit, et bonis operibus et elemosynis jam intentus, de commissis cum consilio Praefatorum penitentiam agere satagebat, et in villa quae est in Borizo, moritur et sepellitur, inquit Rodericus, et Vasquez ad annum Domini 982, et Grantius, libro V *Histor. Suec.* cap. XXI.

Septimo, de Sancto majore Navarrae atque Castellae rege omnes fere reum Hispaniarum scriptores ferunt, quod, cum die quadam in venatione aprum insecraretur, ille fatigatus, intra obvios parietes, qui supererat memoriae S. Antonini Martyris, se recepit, apud relictam ibi sacram aram consistens, quasi apud tutum asylum angelorum custodia vallari consuetum, juxta illud oraculum: « Homines et iumenta salvabis, Domine. » Cum rex venabulo illum appelleret, elevatum brachium ad feriendum mox torpedine reddito sentit inutile; sed reatum agnosces Martyrem deprecatus, ad pristinum usum sensit divinitus revocatum, didicisse suo damno quantum deberetur locis sacris immunitas, etiamsi corruisse visa fuissent, ut nec hostiam illic fugientem ledere licuisset, inquit Rodericus et Vasquez, et ex iis Baronius, anno Domini 1032.

Octavo, Eutropius Aecadii eunuchus, omnium

colluvie facinorum infamis, cum ab Imperatore legem extorsisset, qua immunitas omnis abrogaretur, liceretque etiam ad aras confugientes extrahere; ipse Imperatoris postea declinans iram, ab ara ad quam confugerat, abstractus in exilium missus, indeque revocatus capite truncatus est, teste Suida in *Eutropio*, et Chrysostomo, oratione in *Eutropium*, atque procurante Chrysostomo in qua lex abrogata est.

Nono, de S. Basilio scribit Nazianzenus, orat. de illo, eum viduam altare complexam a Præsidi injuria tutatum esse.

Decimo, de S. Ambrosio scribit Paulinus, eum

defendisse Cresconium, ne ibi comprehenderetur a lictoribus; quod cum non obtinisset, abstractores ejus in theatro Iniani sunt a feris, qui in abstractum immissae fuerant.

Undecimo, Orosius, lib. VII, cap. XXXVI, memorat poenam violatoris asyli Masezillis ducis.

Denique, quod magis mirere, S. Justus, episcopo Lugdunensi relicto, secessit in eremum Aegypti, diuque ibi latuit, poenitentiam agens, quod hominem, qui confugerat ad ecclesiam, rejecisset, ut populi sedaret furorem, accepta prius fide a magistratu, quod nullum illi homini periculum intulerat: ita habet ejus Vita apud Surtium, tom. V.

CAPUT TRIGESIMUM SEXTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Occasione filiarum Salphaad, fertur lex, ut ipsae et aliae, quaecumque hereditatem patris adveniunt, nubant contribulibus suis.

1. Accesserunt autem et principes familiarum Galaad filii Machir, filii Manasse de stirpe filiorum Joseph, locutique sunt Moysi coram principibus Israel, atque dixerunt: 2. Tibi domino nostro praecepit Dominus ut terram sorte divideres filiis Israel, et ut filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri: 3. quas si alterius tribus homines uxores acceperint, sequetur possessio sua, et translata ad aliam tribum, de nostra hereditate minuetur, 4. atque ita fiet ut, cum jubileus, id est quinquagesimus annus redemptionis, advenerit, confundatur sortium distributio, et aliorum possessio ad alios transeat. 5. Respondit Moses filiis Israel, et Domino praecipiente, ait: Recte tribus filiorum Joseph locuta est, 6. et haec lex super filiabus Salphaad a Domino promulgata est: Nubant quibus volunt, tantum ut suae tribus hominibus; 7. ne commisceatur possessio filiorum Israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua: 8. et cunctae feminae de eadem tribu maritos accipiant, ut hereditas permaneat in familiis, 9. nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant, 10. ut a Domino separatae sunt. Feceruntque filiae Salphaad, ut fuerat imperatum: 11. et nuperunt Maala, et Thersa, et Hegla, et Melcha, et Noa, filiis patri sui 12. de familia Manasse, qui fuit filius Joseph: et possessio, quae illis fuerat attributa, mansit in tribu et familia patris earum. 13. Haec sunt mandata atque judicia, quae mandavit Dominus per manum Moysi ad filios Israel, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho.

2. TIBI DOMINO NOSTRO PRAECEPIT DOMINUS UT TERRAM SORTE DIVIDERES, — id est dividi praecipere per tuos successores: nam Moses moriens terram non divisit, sed ejus jussu Josue, qui ei successit.

ET UT FILIABUS SALPHAAD FRATRIS NOSTRI DARES POSSESSIONEM DEBITAM PATRI. — Id jussit Dominus cap. XXVII, 7.

3. QUAS SI ALTERIUS TRIBUS HOMINES UXORES ACCEPERINT, SEQUETUR POSSESSIO SUA, ET TRANSLATA AD ALIAM TRIBUM DE NOSTRA HEREDITATE MINUETUR, — ut scilicet non dicatur esse hereditas tribus Jo-

seph, sed alterius cujus erunt futuri harum filiarum Salphaad mariti. Licet enim filius aliquis surrogandus esset avo materno defuncto, qui in nomen et hereditatem ejus succederet, vocareturque v. g. filius Salphaad, tamen quia hic filius patrem et fratres habebat ex alia tribu, hinc facile orta fuisset confusio et permixtio nominum, ut non vocaretur filius, vel nepos Salphaad, sed patris sui: unde per longitudinem temporis in jubileo, cum de hereditate revocanda, si ea alienata fuisset, agendum erat, facile orta fuisset confusio et error, ut scilicet hereditas Salphaad ad

generos, eorumque cognatos et tribum transiret. Rursus, facile fieri potuisset ut obliterata materiam successione memoria, patris tribu et nomine absolute ea hereditas censeretur. Haec de causa ne id fiat, sanxit Deus ut haec filiae extra tribum suam non nubant, sed maritos accipiant suae tribus (1).

7 et 8. OMNES ENIM VIRI DUCENT UXORES DE TRIBU ET COGNATIONE SUA: ET CUNCTAE FEMINAE DE EADEM TRIBU MARITOS ACCIPIANT, UT HEREDITAS PERMANEAT

IN FAMILIIS. — Queritur hic an haec sententia de omnibus omnino viris et feminis intelligatur, ita ut omnes viri Hebraei debuerint ducere uxores tribus suae, et vice versa omnes feminae Hebraeae debuerint nubere maritis suae tribus, non alterius.

Affirmat Lyranus et Abulensis, qui ab hac generali sententia excipiunt solos Levitas, idque vel ob dignitatem tribus Levi, ut vult Lyranus; vel quia tribus Levi in Chanaan nullam habebat possessionem, quae per connubia distrahi posset ad alias tribus, ut vult Abulensis. Favent huic opinioni verbatextus, quae plane universalis sunt.

Verum dico hanc sententiam non esse intelligendam de omnibus omnino, sed tantum de feminis, quae succedebant in hereditatem patris, ob defectum proles mascula, et vicissim de viris, qui tales feminas ducebant. Tales enim feminae et viri debebant esse ejusdem tribus; et hoc tantum hic praecipitur. Id ita esse probatur, primo, ex questione proposita, vers. 2 et 3. Ibi enim tantum quaerebatur quomodo occurrerentur esset, ne hereditas filiarum Salphaad (quae deficiente prole mascula, erant heredes patris sui Salphaad) ad alienam tribum devolveretur: cui questioni respondet Moses, modumque congruum quo id fiat, suggerit, dicens: « Nubant maritis tribus suae; » idque deinde generali sanctione, omnibus ejusmodi feminis et viris praecipitur.

Secundo, idem patet ex fine legis, quem subdit hic Moses dicens: « Ut hereditas permaneat in familiis; » ad hoc autem sufficit feminas illas, quae heredes sunt, non nubere in alia tribu: impertinens vero est id ipsum ad alias omnes extendere; nam aliae cum non habeant hereditatem, neutquam eam in aliam tribum transferrent; viri autem suam hereditatem ad feminas alterius tribus, ac consequenter ad aliam tribum transfundere nequeunt: proles enim sequuntur nomen patris, non matris.

Tercio, idipsum clarissimum est in Hebraeo, sic enim habet, et omnis femina, hereditans hereditatem, nabet uni ex tribu sua. Sic et Chaldaeus, Septuaginta et omnes Hebraei. Ergo de sola femina quae hereditatem adit, haec lex est intelligenda.

Quarto, id patet exemplis: David enim, qui fuit

(1) Vers. 4. Clarius in hebr. et cum advenerit jubileus filiis Israel, quia earum hereditas addita jam fuerit hereditati hujus tribus in quam connubio ingressae sunt, hereditas tribus nostrorum minuetur de earum hereditate.

de tribu Juda, duxit Michol filiam Saulis, qui erit de tribu Benjamin; imo extra tribum suam duxit Gentilem, scilicet filiam regis Gessuri, II Reg. III, 3. Sic Mahalon et Chidon, filii Elimelech, duxerunt uxores Moabitides, ut patet Ruth. I, 4. Sic Booz duxit Ruth Moabitidem, Ruth. cap. IV, vers. 10. Hinc et Deut. cap. XXI, vers. 11, permittitur Judaeis ducere virgines alienigenas, praeterquam Chanaanitides, bello captas. Sic Judic. cap. ult. 4, jurant aliae tribus, quod non dabunt filias suas in conjugium Benjaminitis; ergo antea id facere licitum et consuetum erat.

Dices: Cur ergo noster Interpres id non expressit, sed generatim verit: « Omnes viri ducent uxores de tribu sua; » et vice versa: « Cunctae feminae de eadem tribu maritos accipiant? »

Respondeo: Quia praesuppositus ex questione proposita, et ex responsione versu 6, tantum hic agi de feminis quae hereditatem adveniunt, et de viris qui tales in conjuges accipiunt. Hinc quod Noster verit: « Omnes viri ducent uxores de tribu sua, » sic ex Hebraeo cum Chaldaeis et Septuaginta vertas, singuli possessioni tribus patrum suorum adhaerebunt, scilicet filii masculi patris sui succedent; feminae vero, si heredes sint, nubent alicui suae tribus, ut videlicet nulla hereditas ex una tribu in aliam derivanda sit occasio. Ita Barchanis, Cajetanus, Oleaster, Vatablus hic, et Andreas Mastius in Josue cap. XVII, vers. 4.

Nota: Ex Hebraeo colligitur filias, deficientem prolem mascula, haereditas, debuisse nubere non tantum in eadem tribu, sed etiam in eadem familia proxima, ne earum hereditas transiret ad externas familias, sed maneret in familia patris consanguineis, qui ad eam jus habebant. Sic enim habent Hebraei vers. 6: « Familiae tribus patris sui erunt in uxores. » Et versu 8: « Omnis filia hereditans hereditatem, etc. uni de familia tribus patris sui erit in uxorem, ut accipiant hereditate filii Israel unusquisque hereditatem patrum suorum. » Quapropter filiae Salphaad nuperunt in eadem familia, scilicet filiis patruorum suorum, id est consobrinis suis, ut dicitur vers. 11. Et sic conciliamus genealogiam Christi apud Mattheum et Lucam, dicendo quod uterque vero describit genealogiam Christi, eo quod B. Virgo fuit filia Eli sive Joachim: Jacob autem et Heli fuerunt fratres germani, scilicet filii Nathan. Ergo genealogia Christi apud Mattheum vera est ab Adam usque ad Nathan per lineam paternam, scilicet per parentes Joachin, qui fuit avus Christi: Lucas vero eandem describit, sed per lineam maternam, scilicet per parentes S. Annae matris S. Virginis. Cum enim jam esset descripta a Mattheo series omnium generationum per lineam paternam, noluit eam repetere Lucas, sed ulterius voluit ostendere Christum et B. Virginem etiam per lineam maternam esse de domo ac familia David. Unde cum Lucas dicit,

« qui fuit Heli, » nominat Christi aviam, ac primum Christi progenitorem masculinum, omissa B. Anna et B. Virgine, quod mulieres non solent ingredi genealogiarum series. Rursum cum Lucas ait de Heli, « qui fuit Matthat, » intellige non filium, sed generum: Matthat enim fuit pater non Heli, sive Joachim, sed S. Annæ uxoris Joachim; cum vero ulterius ait de Matthat, « qui fuit Levi, qui fuit Melchi, » etc. intellige semper *est filius*. Hi enim sunt veri progenitores Matthat, cujus filia fuit S. Anna. Ita fere Franciscus Lucas ibidem.

Ex hoc loco sic explicato rursum patet quomodo B. Virgo, existens de tribu Juda, cognatam habere poterit Elisabeth, quæ erat de tribu Aaron et Levi. Hujus enim causa et fundamentum non fuit, quod Levitæ soli possent ex alia tribu uxorem ducere, ut multi volunt; sed quod omnes femine nubere poterant maritis, qui erant ex alia tribu, si ipsæ haberent fratres, ita ut ipsæ non essent heredes parentum suorum. Si enim ipsæ essent heredes, non poterant nubere in alia tribu, multo minus poterant nubere Levitis. Levitæ enim nullius hereditatis erant capaces, quia hereditas eorum erat Dominus; ac consequenter filii Levitarum nec patris, nec matris hereditatem adire poterant.

Ergo dicendum hic est unum e duobus, scilicet, quod mater vel avia B. Virginis fuerit ex tribu Levi (fueritque amita, aut consobrina Elisabeth), quam, eo quod non esset heres, in uxorem duxerit pater, vel avus B. Virginis, qui erat ex tribu Juda, ita ut B. Virgo secundum paternam stirpem fuerit ex Juda, secundum maternam ex Levi. Aut potius vice versa dicendum est, quod mater vel avia S. Elisabeth fuerit ex tribu Juda (fueritque amita, vel cognata B. Virginis), quam, eo quod non esset heres, duxerit pater vel avus S. Elisabeth, qui erat de tribu Levi, ita ut Elisabeth quoad patrem fuerit ex Levi, quoad matrem ex Juda: sic enim factum est ut B. Virgo et Elisabeth essent duarum sororum, aut consobrinarum filie, ac proinde essent cognatæ, esto pa-

tres haberent diversarum tribuum, ac consequenter et ipsæ essent diversarum tribuum: non enim ex matre, sed ex patre quisque sorlebat tribum, tribum et nomen. Hinc salva tribuum discretionem, reges in uxores ducebant filias pontificum, et pontifices filias regum, teste Josepho: atque ita Christus ex regibus Juda descendens, per avias suas descendit quoque ex Levi.

7. **ET COGNATIONE.** — Cognatio hæc generalis est, quæ scilicet est inter contribules. In re ergo hic idem sunt cognatio, tribus et familia. Tantum enim hic præcipitur ut ejusdem tribus uxores, vel maritos accipiant; non autem, ut ejusdem familie particularis, et proxime.

12. **QUE ILLIS FUERAT ATTRIBUTA.** — Hæc non habetur in Hebræo, sed intelligitur: nimirum, possessio patris Salphaad, quæ his ejus filibus a Mose attributa erat, hæc ratione, per connubium videlicet contribulium suorum, mansit in tribu earum, videlicet in Manasse, hoc est, in ea manere debuit, nec ad aliam tribum transferri potuit.

Mystice, possessio nostra constans et perpetua, nec alienanda, est cœlum, et æterna Dei gloria. Dum ergo vivis, dum vales, o homo viator, cogita quod omnia tempus habent, et suis spatiis transeunt universa sub cœlo. *Heu, heu fugaces, Postume, Postume, labuntur anni.* Cogita quod cuncta sub sole vanitas sunt, vanitas vanitatum, et omnia vanitas. Cogita, quod pro omnibus cogitatis, didicis et factis adducet te Deus in iudicium. « Memento ergo Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum: quoniam ibit homo in domum ÆTERNITATIS SUÆ. » Cogita quod vita hæc sit palestra ÆTERNITATIS. O filii Adam, ut quid caduca ambitis? O curvæ in terras anime, et celestium inanes, cur momentanea et mox peritura sectamini? Utinam sperent homines, utinam intelligant, utinam sibi providerent beatam ÆTERNITATEM!

DOXOLOGIA

DEI DUCTORIS ET DOMINATORIS,

EX GESTIS ET EPITOME NUMERORUM.

Magnum Dominum, et laudabilem nimis: in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.

Quam pulchra tabernacula tua, Jacob, et tentoria tua, Israel! ut valles nemorose, ut horti juxta fluxus irrigui, ut tabernacula quæ fixit Dominus, ut cædri prope aquas.

Castra Dei sunt hæc: hæ sunt multitudines Juda, hæc millia Israel et Levi.

Deus eduxit illa de Ægypto: cujus fortitudo similis est rhinocerotis.

In ipsis ventilabit gentes, usque ad terminos terræ: ossaque eorum confringet.

Accubans dormivit ut leo, et quasi læona: quis suscitabit eum?

Dominus dux ejus fuit: et clangor victoriæ regis in eo.

Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini.

Ubi numerati et signati sunt duodecim millia, ex qualibet tribu Israel: qui amicti sunt stolis albis, et palmæ in manibus eorum.

Qui laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine agni.

Ideo sunt ante thronum Dei, et serviunt ei die ac nocte in templo ejus: et agnus deducet eos ad vitæ fontes aquarum.

Quam pulchri Nazaree ejus! candidiores nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphiro pulchriores.

Deduxisti, Domine, populum tuum: sicut oves, in manu Moysi et Aaron.

Fuisti ei in velamento nubis per diem: et in luce stellarum per noctem.

Confiteantur Domino misericordie ejus: et mirabilia ejus filiis hominum.

Qui traduxit populum suum per desertum quadraginta annis: quoniam in æternum misericordia ejus.

Vestimenta cœcum non sunt attrita: non erat in tribubus eorum infirmus.

Profecti sunt de Sina instructa acie, clangentibus tubis: avæ processit avæ.

Surge, Domine, et dissipentur inimici tui: et fugiant qui oderunt te a facie tua.

Panem de cœlo prestitisti eis: omne delectamentum in se habentem, et omnem saporis suavitatem.

Concupierunt concupiscentiam in deserto: ascendit illis de mari ortygometa.

Adhuc eses erant in ore ipsorum: et ira Dei descendit super eos.

Ignis devoravit partem castrorum: sepulti sunt in sepulchris concupiscentiæ.

Septuaginta senes implevit Dominus spiritu suo: ut eum Mose regerent populum.

Exploratores ad murmur concitarunt plebem: juravit Dominus, quod omnes murmurantes prosterneret in deserto.

Josue et Caleb secuti sunt a tergo potentis: prohibere gentem a peccatis, et perfringere murmur malitiæ.

Ideo hi soli ingressi sunt terram fluentem lac et mel: et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem; ut viderent omnes filii Israel, quia bonum est obsequi sancto Deo.

Addidit Aaron gloriam, dedit illi suas victimas et primicias: ipse est enim ejus pars et hæreditas.

O Domine, tu es pars hæreditatis meæ, et calicis mei: tu es qui restitues hereditatem meam mihi.

Quid enim mihi est in cœlo: et a te quid volui super terram?

Deus cordis mei: et pars mea Deus in æternum.

Core, Dathan et Abiron, invidentes irritaverunt Mosem in castris: et Aaron sanctum Domini. Aperta est terra, et deglutivit Dathan: et operuit super congregationem Abiron.

Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores.

Virga Aaron floruit, et produxit amygdalas: tu electus a Deo ostenderetur Aaron, in sacerdotem æternum.

Jussit Dominus castra esse sancta, et iungas capias Sinaeræ vultum vestem.